

BEJÁRÓ

A Bejáró rovatban ezúttal Csepregi Jánosnak, a Fialat Írók Szövetségének elnökségi tagjának lapunk 2011/3. számában olvasható, *Magamért vagy magunkért? Kinek az érdekét képviseli az irodalmi érdekképviselet?* című cikkére érkezett reakciókat közöljük. Fontosnak tartjuk jelezni, hogy az írások a 2011. szeptember végén kibontakozó, az irodalmi és egyéb kulturális szervezetek állami támogatásával kapcsolatos, az irodalmi közéletben nagy nyilvánosságot kapó eseményeket megelőzően születtek, így szerzőik azok okaira és következményeire értelemszerűen még nem reflektálhattak.

Szentmártoni János

TÚLÉLNI

Amióta megválasztottak a Magyar Írószövetség elnökének 2010 novemberében, de már előtte is számos beszédben, cikkben, felszólalásban foglaltam össze meglátásaimat a kortárs magyar kultúra, s azon belül is elsőként az irodalom helyzetéről, állapotáról. Jelen írásomban ezeket nem szeretném megismételni, azonban néhány fontosabb elemet itt sem tudok majd elhallgatni.

Teljesen egyetértek Csepregi János *Magamért vagy magunkért? Kinek az érdekét képviseli az irodalmi érdekképviselet?* című esszéjének több fölvetésével, meglátásával. Többek közt azzal, hogy egy olyan irodalmi intézmény, mint például a több mint hatvanéves Magyar Írószövetség, nem élhet tovább pusztán a múltjából. Azzal is, hogy vissza kell hódítanunk az olvasóinkat – ez talán a legeslegfontosabb feladat. Az is tény, hogy minél hatékonyabban működünk, minél több mecénást tudunk meggyőzni az irodalmi értékek támogatásáról, minél szélesebb társadalmi körben tudjuk kifejteni és kommunikálni kulturális misszióinkat, annál több értéket adunk a közönségünknek, és annál jobban felhívjuk a mindenkori kulturális politikai vezetést a figyelmét pótolhatatlan munkánkra.

A kérdés azonban az, hogy valóban pótolhatatlan-e a munkánk, illetve hogy valóban szükség van-e irodalmi érdekképviseleti szervezetekre. A magam részéről úgy gondolom, hogy igen. De a válasz természetesen nem ilyen egyszerű. Hiszen tevékenységünk híre szinte el sem ér a társadalom nagyobb részéhez, amelynek fogalma sincs arról, milyen tevékenységet végeznek az írószervezetek. Így semmiféle hatással nem lehetünk korunkra. Ha mégis hallanak az emberek valamit a tollforgatókról, általában az politikailag is átfűtött botrány, vagy siránkozás, hogy erre meg arra nincs elég pénz, esetleg egymással marakodás. De ami a lényeg volna, hogy újra támpontul szolgáljanak az írók a társadalom életében, mint oly sokáig, az már a múlté. S itt nem holmi váteszszerepről van szó, hanem egy erkölcsi, emberi magatartásról és gondolkodásmódról, amely segít eligazodni a világ zűrzavarában. Ezt ma voltaképpen senkitől nem kapják meg az emberek. Sem a tömegoktatásra berendezkedett egyetemektől, sem a túlnyomórészt igénytelen szórakoztatásra összpontosító médiától. Ebben nem csupán a profit- és fogyasztásorientált multik és a gondolkodást gátló kereskedelmi televíziózás a ludas, hanem mások mellett maga az értelmiség is, és azon belül az írók és szervezeteik, mert elárulták az olvasóikat és a hivatásukat is akkor, amikor politikai piacokon értékesítették és értékesítik a tehetségüket karrierjük érdekében (tisztelet a nem kevés kivételnek!), és akkor is, amikor egy idő után csupán a saját szakmájukkal és szakmaiságukkal kezdtek el foglalkozni. Ez utóbbinak a végét már látni lehet, kezdik belátni az írók és szervezeteik, hogy olvasók nélkül csupán fantoméletet élhetnek. Mindennek tetejében a politika legtöbbször csupán kampányok idején támaszkodik ránk. Nem egy esetben tulajdon tagságunk teljes érdekeltségébe ütközünk.

Jó megoldásnak látszik a mindenkori politikától és annak állami, agyonbürokratizált mecénatúrájától való teljes vagy részbeli függetlenedés, ahogy azt Csepregi János is javasolja, hogy se befolyásolható, se kiszolgáltatott ne lehessen az adott író vagy intézmény. Ám ezt a reprezentatív irodalmi szervezetek csak úgy volnának képesek elérni, ha tagjaik rendszeresen befizetnék a tagdíjat – de még inkább úgy, ha olyan vagyonelemeket kapnának kárpótlásként húsz évvel a rendszerváltás után az államtól, mint 1989–90-ben az újságírók szövetsége. Ezeket az ingatlanokat bérbe adva vagy egyéb módokon hasznosítva önellátóvá tudnának válni, és ha nem is teljes mértékben, de jóval biztonságosabb légkört teremthetnének a szakmai-

érdekképviseleti, tehát lényegi munkájukhoz. Ahogy például a Román Írószövetség.

A Magyar Írószövetség elmúlt háromnegyed évében igyekeztem bebizonyítani azt, hogy egy ilyen nagy múltú, nagy létszámú szervezet is képes a megújulásra. Ma már látom és tisztán érzekelem, hogy ez a folyamat legalább tíz évet igényel. Nem megy egyik napról a másikra. Tökéletesen megértem egyes idősebb kollégáim, mestereink félelmét, aggodalmát, hogy hol van az ő szerepük ebben a megváltozott és felgyorsult világban, amelyhez bizonyos mértékben az Írószövetségnek is alkalmazkodnia kell. De azt is, hogy a fiatalabbak meg rohannak a pénzük után, hogy megéljenek valahogy, ha már ezt a nehéz hivatást választották. Ilyen feltételek mellett, a gazdasági kivéreztettség állapotában vajon miként képes fönnmaradni, hát még meg is újulni egy monstre intézmény?

Mindnyájan tisztában vagyunk azzal, hogy ma már egy magára valamit is adó szervezet nem érvényesülhet, nem kommunikálhatja magát hatékonyan jól működő portál nélkül. Ezért szervezetünk megújult honlapját az elkövetkező két évben szeretném tovább fejleszteni. A több mint hatvan éves, legnagyobb létszámú írószervezet, a Magyar Írószövetség tavaly novemberben ugyanis a megújulás programját tűzte ki célul maga elé. A vezetőségében és választmányában is megfiatalodott, reprezentatív intézmény a hagyományok ápolásán, az írotársadalom érdekképviseletén, a kultúr diplomáciai tevékenységen túl a nyitás politikáját kívánja a jövőben gyakorolni. Mégpedig úgy, hogy kilép székháza falai közül. Idén először csatlakozott a Nagy László Emléktúrához kulturális programokkal és adománygyűjtéssel a vörösiszap-károsult települések számára. Szintén első ízben nyitotta meg székházát a Múzeumok Éjszakája program keretében, és nyújtott ízelítőt a szépszámú érdeklődő közönségnek sokszínű tevékenységéről a Fiala Írók Szövetségével karöltve. Valamint első alkalommal települt ki a Művészetek Völgyébe is gazdag irodalmi, zenei, színházi és egyéb kulturális programokkal. Itt a kortárs írók nem csupán hivatásuk minőségében mutatkoztak be közönségük előtt, de egyéb olyan tevékenységükben is (zene, borászat), amelyben szintén jeleskednek. *Írók szövetségben* címmel, az 1981-es és az 1986-os „rendszerváltó” közgyűléseink évfordulói alkalmából interjúsorozatot készítettünk, amit a Magyar Televízió hétfő esténként a közelmúltban sugárzott. (A magyar drámaírás nemrég elhunyt fejedelme, Hubay Miklós nekünk adta legutolsó interjút.)

Az Erdélyi Magyar Írók Ligája idei, tizedik táborának a tehetség-gondozás volt a témája. Rendkívül aktuális kérdés. Mert nem csupán az örökség ápolása a feladatunk és kötelességünk, de az utánpótlás kinevelése is, számos folyóirattal, kiadóval és egyéb műhellyel egyetemben. Ha mindezt hagyjuk leromlani, elpusztulni, egyre több pályaelhagyó lesz – már így is számos tehetség választ könnyebb pénzkereső munkát. Így azonban hosszú távon tovább romlik-rombolódik anyanyelvünk, szellemi frissességünk, találékonyságunk. Lehet, hogy a holnapunkat tisztességesen dolgozó, termelő emberekkel föl lehet építeni, de a holnaputánhoz kevés a gazdaság rendbehozatala. A test elhasználdik, de a kulturális emlékezet, amely művészi alkotásokban manifesztálódik és tükröződik, folyton-folyvást átöröklődik és táplál újabb és újabb nemzedékeket, hogy teljes életet élhessenek. Ha ezt elsorvasztjuk, a jövőnkéről mondunk le önként.

(A szerző a Magyar Írószövetség elnöke)

Balogh Endre

MÓKÁS MINDENNAPOK

I. Preludium

Az alábbiakban, válaszként Csepregi János vitaindító cikkére, azt a döbbenetesen unalmas dolgot próbálom elmesélni, mi az, ami tanulságképp megfogalmazódott bennem a József Attila Körrel mint szervezettel – és ezen keresztül az irodalmi élettel, valamint a magyar társadalommal – kapcsolatban az eddigi elnöki munka során.

Annak idején az együttműködés fogalma köré terveztem szervezni a munkám. Kikkel akartam együttműködni? A tagsággal, az elnökséggel, az írószervezetekkel, valamint a döntéshozókkal és az esetleges támogatókkal. Úgy gondoltam, hogy a teljesítmény érdekel a szervezeten és az irodalmi életen belül, azokkal dolgozom szívesen, akik hasonlóképpen látják ezt, azokkal pedig nehezen jutok majd dűlőre, akik nem teljesítménnyel akarnak eredményt elérni. Nem foglalkoztatott, hogy ki milyen politikai tábor része, szekértolója, fizetett vagy nem fizetett, sőt: kompromittált vagy nem kompromittált